# સોનપુરની સુન્દરી

યાને

## સુર્ય કુમારી.

લેખક:-
ભાઈ સોમેશ્વર ત્રિપાઠી.
પેટલાદ.



પ્રકાશક.
નટવરલાલ બી. ત્રિવેદી.
નડીયાદ.

ઈનામ રૂ. ૧૦૧ ઈનામ રૂ. ૧૦૧.

એકે એક કુટુંબમાં વપરાયા બાદ સંપૂર્ણ સંતોષ આપનારા ધી કોસ્મોપોલીટન સોપ કું માં બનતા પવિત્ર જાનવરની ચરબીવીનાના ન્હાવાના તેમ ધોવાના સાબુઓ વાપરવા ખાસ વિનંતી છે. ઈંગ્રેજી બનાવટના સાબુઓ સાથે હરીફાઈમા ફતેહમંદ નીવડ્યા છે. કીંમતમાં ઘણાજ સસ્તા છે તેમ સદર સાબુઓમાં જાનવરની ચરબી સાબીત કરી આપનારને રૂપીઆ એકસોને એક કંપની તરફથી ઇનામ આપવામાં આવશે એકવાર મંગાવી ખાત્રી કરવાથી ફરી એ સાબુઓને ભુલશો નહિ માલની ઉચ્ચતા એજ બનાવનારાઓનું લક્ષ્ય સ્થાન છે.

અમારી સાબુ જાહેરાત માટે ખાસ ઘડાયેલા સાબુના નામો.

| | | |
|---|---|---|
| ( ૧ ) | ચંદન,(સુખડ) નવુ ગોટી બોકસની કીમત રૂ. | ૧-૦-૦ |
| ( ૨ ) | કેવડો | ૧-૦-૦ |
| ( ૩ ) | ખસ ( સુગંધી વાળો ) | ૧-૦-૦ |
| ( ૪ ) | ખુશબો હીના | ૧-૦-૦ |
| ( ૫ ) | ગુલાબ ( ઉમદા કુટુંબો માટે ) | ૦-૧૨-૦ |
| ( ૬ ) | વરીઆળી ( શરીરની ગરમી નાબુદ કરનાર ) | ૦-૭-૬ |
| ૭ ) | કડવી બદામ ( ખસ-ખુજલી માટે ) | ૦-૫-૦ |
| ( ૮ ) | કપૂર ( કોમેરા જંતુ વિનાશક ) | ૦-૬-૦ |
| ( ૯ ) | લવંડર | ૦-૬-૦ |
| (૧૦) | નારંગી ( ગૌપ્ય ગૃહસ્થો માટે ) | ૦-૫-૦ |

પ્રોપ્રાઇટર સી. એ. મહેતા ધી કોસ્મો પોલીટન સોપ
કંપની વાદરા પોળ નડીયાદ.

# સુર્યપુરની સુન્દરી યાને સુર્ય કુમારી.

## ભાગ ૧ લો.



### પ્રેમ પ્રવાહમાં ગરકાવ જાદુઈ જમાનો.

(હરીગીત)

પ્રેમ પ્રેમ બસ પ્રેમ જ પતો, પ્રેમે સદા તળબોળ છું
પ્રેમ પ્રભુના નામનોમા, રસે સદા રસબોળ છુ;
પ્રેમે ઘેલા પ્રવાશીની, પ્રેમ કથા આ ફાકડી,
પ્રેમ પ્રેમને પ્રેમ જ ખતો, એકુ છબી જયા વાકડી, ૨
તાપી તટે હુ એક દીન, પૂલ પર રહી જોતો હતો,
તીરકસ અને વળી તીરછી, નીચે નજર કરતો હતો ૩
નાની મનોહર સારીકા, હૃદય મંદિર આવી, વસી
ભાન ભૂલ્યો એ પ્રેમમા, તટમા રહીને તે હસી; ૪
મલમલ તણે વસ્ત્ર વળી, તાપી મહીં ભીંજાયલી;
યુવાનીથી ખીલી કળી, નાજુક દીઠી ચૂંટાયલી, ૫
અંકુર જે યુવાનીના, ખીલ્યા મનોહર ફુલ શા,
નીક સાચલા ભાવો મહા, અંતર તણા અણ મૂલશા, ૬
કેલી કરી સખી આશ્રમા, મૂજ તરફ મ્હો મચકોડતી;
કામ ઝરતા કટાક્ષમા, મુજ પ્રેમને રગદોળતી, ૭
કેલી કરી ન્હેની હતી, અહી નીર મીનનો પ્રેમજે,
જડતા વારી પણ ધન્ય છે, એ પ્રેમી મીલનનો પ્રેમજે, ૮

પ્રેમી જીવનની યાદમા, મારગ જુવો ઝુરી મરે,
એવા મધુરા રસ ભર્યા, પ્રેમી જીવન શું નહિ જડે?૮
કળીકાળમા કે પ્રેમ વીણ, દુખમા દુખી રીબય છે,
સ્વર્ગને પ્રભુ ના નાખશો, જ્યા જીવનઆમમીઝાયછે,૧૦
વિચાર્યું મે આ બાક્ષીકા, તે નીચ મરકારે નથી,
આદર્શને ઉત્તમ જીવન, એ ગાળવાની છે નક્કી, ૧૧
મોટ્યો કટાક્ષે બોલું હુ, પૃથ્વી નથી, આ વાઝણી,
અર્પો જીવન કો પ્રેમીને, દિવ્ય પ્રેમની કિંમતકરી,૧૨
સત્તાજ જે વિલાસમા, ત પ્રેમને ચ્હાતી નથી;
સ્થૂળ પ્રેમીના જીવન તણા, હું હસ્તને સ્હાતી નથી, ૧૩
નયન અને હૃદય થકી, હુ લીન તેનામા થયો,
શું જોઉં છું શું બોલુ છુ, વિચાર મન કૈં ના થયો;૧૪
મોહયની પૂતળી જોઇ, દિલમા કૈં કૈં થાય છે,
તલસી રહ્યું મળવા અધીરૂ, મન અતિ મુઝાય છે. ૧૫
ગાહો તમે જે-જીવનમારૂ, હોંશથી સંહારજો,
અળગો થઉં દિવ્ય પ્રેમથી, તો દીલથી ધીક્કારજો, ૧૬
ગોળથી અદકા બધા, મીઠું વચનમા ઝેર છે,
મોઢે મીઠું અતર અજીઠુ, પ્રમ નહિ એ વેર છે, ૧૭
કીસ્મત તણી ન્યારી ખુબી, એ દોષ કોનો કહો તમો,
ન્યારો વીધીનો લેખ જ્યા, નિહાળો શુ કરશો તમો. ૧૮
વધુમા કહુ મે એટલુ, આ નાટકી સમાર છે,

સમજ્યા વિનાના જીવનને, સંસાર નહિ સો–સારછે, ૧૯
વટોળીયો વાનો ઉડયો, ચક્ષુ ભરાણી ધુળથી,
વમળો મહા મોજાં તણી, ઉછળી વળી તટ પૂલથી;૨૦
એવે અચાનક વમળમાં, સપડાઇ બાળા વ્હાવરી;
પટકાઇ વમળના ચકરમાં, બુધ્ધિ થઇ મૂઝ બાબરી; ૨૧
પૂલે ચેઢી યા હોમ કરી, ભુસ્કો દીધો ત્યા નીરમા;
પ્રથમ આસે અક્ષિકા, દીઠી મઝેની ખીરમા; ૨૨
કાષ્ટવત એ પૂતળીને, વમળથી ખેંચી લીધી,
બુધ્ધિ વિનાની સાઘ્કિાને, તટપર મૂકી દીધી, ૨૩
તારક/ અટૂલ હું હતો, પાણી તણો પોરો ખરો;
બચ્યો બચાવી વ્હાવરીને, ઘા સુણી સારો સર્યો, ૨૪
કાદવ મહીં કચરાયલું, કુમુદ પ્રફુલ્લ કયારે થશે,
મૂર્છા મહીં ઘેરાયલી, મુઝવણુ પ્રભુ કયારે જશે;૨૫
ઉપચાર આદા બહુ કર્યાં, બે ભાને બોલી વ્હાવરી,
શ્રાપ ભ્રષ્ઠ હું ગોપીકાને, કૃષ્ણ ગીતા સાભરી; ૨૬
કૃષ્ણ કાળો કાનુડો, બસી બજવતો સાથમાં;
પ્રાણી ગ્રહણુ જે હાથે ચાયે, હાથ લીધો તે હાથમાં, ૨૭
સ્વપ્ને અમારાં પ્રેમ લગ્ન, કૃષ્ણ સાથ કરાવીયા,
ગણીએ અમારા નામને, ગધા કૃષ્ણ ઠરાવીયાં, ૨૮
પુલે બીછાવી સેજ ત્યાં, મહાલ્યા શયનની મોજમા
હું પ્રેમ ભીની હંસણી, એ રાજ હંસના ગોદમા૨૯

મનથી મન મારૂ પ્રેમથી, સહેજમા પીગળી ગયું
દૂધમા ભળે જેમ શર્કરા, ત્યંમ સંગમા તે ભળી ગયુ -
એકાન્તે વીકસી ભાવનાઓ, કામ ઘેલી ગણાય છે,
આ પ્રેમના ગન્કાવથી, જાદુઈ અસર જણાય છે, ૩૧
અજબ - ખુમારી પ્રેમની, અંતર મ[illegible]ગે આવી વસી;
રમ ભાસ થઇ પ્રીય પ્રેમમા, મિઠ્ઠી મધુરી હુ હસી, ૩૨
કલ્પના વિનોદમા, પીયુ મૂખ મલકયુ તે સમે,
ચાવના જે પાન, તેનો, રસ ઉડયો તે સમે, ૩૩
ઉડયો અચાનક મૂજ પરે. કચુકી ભીજાણી તહીં,
પ્રસરી સુવાસ અમૃત તણી, તસબોળ હુ ત્યા થઇ રહી, ૩૪
મે કર્યું જે આખનો, ઉપયોગ રૂડો ઠીક થયો,
તમતમ થતી આ કચુકીનો, મોહ રૂડે શુ થયો, ૩૫
અણુ મુખ સુવાની ભર્યો, સુવર્ણ કળશો શુ દીઠા,
નજર ભર્યા ઝળહળ થઈ, અરેરેહા કયા સ્વાર્થ દીઠા, ૩૬
મગ તૃષ્ણાથી તરસ છીપી, શુ વેણુ પીન્ધે તેલ છે,
પાણી વલોવ્યે નીકળે નવ, માખણ નહિ એ મેલ છે, ૩૭
નયન લટકે મુખ મટકે, ઠેક શુ બાવા થયા,
ભુરકી ચઢી ભરમાવી ત્યા, વિવેક શુન્યથી શુ ગયા. ૩૮
સ્વાતિ મહિ[illegible] વીણ કહો, [illegible] ચ તકની જગે,
પન [illegible] આ મી. [illegible] પડ ખાયન કહો શુ થયે ૩૯
બોર ભાજુથી [illegible] [illegible] કરી છે એન્ધમા,

મારગડે રગડો શું સ્યામા, ફીસીયારીના આ ફ્રેજમા, ૪૦
રસીયો રીસાય તે સમે, માઠાં વચન કહ્યાં મને,
ક્રોધે ઝરેલી આંખડીથી, મેણા સહ્યા મેં તે સમે, ૪૧
ર્શને ચીત્ત હરાય છે, ને સ્પર્શે હણાયે બળ બધું,
અંભોગથીચીત્તવીર્ય હરતી, રાક્ષસી તે હું કહું, ૪૨
ક્ષમા કરો મમ વાસનાને, મલીનતાએ હરામ છે,
પતિત દેહથી પતિત પાવન, પ્રેમને પ્રણામ છે, ૪૩
આલ્યા રિસાઇ ગોદથી, મમ પાસથી છટકી ગયા,
વીર હીણી હું ત્યાં મુઝતી, પીઉ ક્યાંગયા કે કયાં ગયા, ૪૪
રૂદન કરી સ્વપ્ના મહીં, જાગૃત થતાં દીઠી તને,
વ્યાકુળ મન મારૂં થયું, એ શુ હશે સખી કહે મને, ૪૫
મૃગજળશા સ્વપ્ને તરંગો, જુઠા મધુરા એ દીસે,
ચુંવાનીથી દીવાની થઈ, ઉંડે વિચારો તે વીસે, ૪૬
સ્પર્શ તારા અંગનો, આક્રાન્તથી તો થયો હતો,
આયુષ્ય લાબે તું બચીછે, જીવ નહિ તો ગયો હતો, ૪૭
બચાવનારી વિભુતીનો, ઉપકાર આની શરણ થા,
એ જીવનની થા એલકડી, થા તું ભલે ત્યાં મરણ હા, ૪૮
જીવન અર્પું છું તેમને, પણ આશ ઉન્નતિની નથી,
વિક્રયથી રક્ત ચુસનારા, વિક્રય કરશે એ નકી, ૪૯
પિતા - પિશાચી વૃતિએ, ભજનાર છે કલદારને,
આદંરી નિશ્ચલ ટેકી છું, માન્યા પિયુ દિલદારને, ૫૦

ટાવર સામે રોડ પર મોતી ગલી ત્યાં આવજો,
પત્રિકાલખીશકુમકુમતણી અંદેશો મન ન લાવશો, ૫૧
તારદી બાદલ ક્ષમા કરો, હું જાઉં છું તમે આવજો,
હૃદય મંદિર પધરાયલા, મમ દેવ સંદેશો કહાવજો, ૫૨

## કેલદાર ભજતો નર પિશાચ પીતા.

(હરીગીત)

મોતી, ગલીની અટારીએ, જદની સુરત બેઠી હતી,
દુપા સુપા નિશ્વાસથી, દુસકાં કઈ રડતી હતી, ૫૩
ત્યાં થઈને જોતાં જતાં, લેઈ અનુપમ સુન્દરી.
તપમાં તપી ઝંખી રહી, સત્યાગુણી શી સુન્દરી, ૫૪
ગહેરીની આદર હતી, પહેરવેશ દીસે આદીના,
સદેલાણી હતી શહેરની(પણ)શોભા નજ્યાબરગાદીના ૫૫
સતર નવા તોગલુ તણે, ત્યાં રેંટીગે પાસે હતો.
મુકાની સત્યાગ્રહના, મહાત્મા નવો દેરો હતો. ૫૬
ગાંધી બની કે દેવીની, દયા નહીં સુની હતી,
કનિષ્ઠ રીતિ દગાવવા, મહાત્મા નજરે સુની હતી. ૫૭
સંકલ્પની અનુરીને. દીશાક સિંહાસન છે,
સુરંકુમારીને હૃદય જ્યોતિ નહીં ચમક રહે, ૫૮

પુષ્પલત્તાની વેલડી, ચંપા કળી ખીલી રહી.
જાણે ગુલોના અર્કની, સુવાસના પ્રસરી રહી; ૫૯
ખીલ્યાકમળસમછે ચુવાની, મુખ પુનેમનો ચંદ્ર છે,
અમૃત સરીખાં વેણુ મીઠાં, અંબુજ દલશાં નેણુ છે, ૬૦
નાનકડા પોયણુ સમાં, કદળી જંગાના પાય છે,
નખશીખ શોભા નીરખતાં, કરેણું કાંબી કાય છે, ૬૧
ખંજનસમી ચક્ષુ ચપલતા, ઉદર ઉપર વળી ત્રિવળી,
કનક કળશ ઉર ઓપતાં, ઓવા કપોત સરી ખડી, ૬૨
રસીયા હૃદયના રસ મહીં, લુબ્ધ થયેલો હું હતો,
લોચન તણુે લટકેલોભાનાં, એ સોર્યનો જોતો હતો, ૬૩
લોચન મનનાં ઠંગઠા, જાણે અંતર તેને વસી રહ્યા,
ચેન નથી મનમા કયમતેને સુખના દહાડા શું વહ્યા, ૬૪
મનમારે પણુએમજે થાતુ, કેવી સુન્દર સુન્દરી,
રસીક રસભરી કળી સુન્દર, મધુર મધુરી સુન્દરી, ૬૫
દિલ્બર જીગર તુંજપર દિવાનો આ ભ્રમર ભટકી રહ્યો,
પ્રીતિ કળીની ડાળી પર લાલચ ભર્યો લટકી રહ્યો. ૬૬
શીકસેલ વેલી લોળી ભામા, ખસ પ્રેમને ભેટી પડો,
મીઠી પરિમળ પ્રેમની, આપી હૃદય રાજી કરો, ૬૭
અવલોકતાં સ્થિતિ ખરી, મમ હૃદય પીગળી ત્યાં ગયું,
નસીમ તણો લુકસ હશે કે શું હશે તે જોવું હું, ૬૮
પાસે જઇને પૂછતાં આઘાત હૃદય તેને થયો,

ના આવશો ના બોલશો એ બોલ સુજને ત્યાં કહ્યા, ૬૯
દુઃખો તણા ડુંગર ઢળ્યા, તેથી જરી ખડીતી નથી,
[illegible] ટેરે હાર જાતાં, ધીરજ હૃદય ધરતી નથી,. ૭૦
મન માનેલો પીયુ હૃદયે, તેહને વરવું હતું,
પણ ભાગ્ય ફોડવું ભાભાનું, કિરતારને ગમતું હતું, ૭૧
માનસ સરવરનો મોતીને, હંસ વીના કોણ ચરે, .
ચંદનને કાપો કે બાળો, સ્નેહ સુગંધી નહિ હરે,. ૭૨
દીકરી ગાય દોરે ત્યાં જાશે, રંક બીચારી શું કરે,.
આધાર એક કીરતાર તણો, આશાએ પૂરણ કરે, ૭૩
કાંટા તણા ઝાળાં અકારા, કાઢું શી રીતે કહો,
પૈસા તણાં પૂતળાં ઠગારાં, શા રીત મન માને કહો, ૭૪
કૂવે ઉતારી વરત વાઢે, બાપ તે શા કામના,
વિક્રય કરી પૈસા ઠિકાવે, બાપની એ નામના, ૭૫
દિકરી તણે પૈસે કુશળતા, તેમના હૃદય વસે,
પણ જાણતા ના તે જરી, શ્રાપે જડામુળ મો જશે, ૭૬
સાચવવું શી રીત કહો, શિયળ એ દુઃખ થાય છે,
જાણું છું મુંબઈ ખાડાંયડી, ઘટમાળ ફરતી જાય છે, ૭૭
વિલાસમુજ કલદારમારૂં, પુણ્ય પરવારી ગયુ,
ભાવિ ભુલાવે દોષથી, પિશાચ હૃદયને શું થયું, ૭૮
બાળા પણે માતા મરી, છું બાવડીના રાજમાં,
બાપ પણ વેરી થયા, ના જોતા સુખ ક્યાં તાજમા ૭૯

હું જાણું છું દુઃખી નહિકો, ન્યાય પ્રભુનો એક છે.
પણ પાપ મારૂં પૂર્વનું, પ્રગટ્યું કહો આ એક છે, ૮૦
કરૂણા જનક કથનોસૂણી, મુજ આંખમાં અશ્રુ શ્રવ્યાં,
ચહેન સહેનની મુર્તિને, દુઃખ દેવા પ્રભુને શું ગમ્યાં.૮૧
ઓળખ્યા મેં ઓળખ્યા પ્રાણ પીયુ નમે તેજ છો,
તાપી તટે ઉગારી હતી, દેવાંશી સ્થુળ એજ છો, ૮૨
હું તમોને ચહાઉં છું ચ્હાવા તમો પણ છો ખુશી,
અંતર તણી આશીષલ્યો, ગતાવશો ના ના ખુશી, ૮૩
ઉપકાર હેયે [illegible] તમારો, સત્ય વચન આ માનજો,
હું માગી લઉં છું એટલું, આ જાન તમારો જાણજો ૮૪
પાપી પિતા મારો બન્યો, મમ રક્ત ચુમતા જાય છે,
નફ્ટ માવડી માત નાશી, આઘાત હૃદયે થાય છે. ૮૫
છું પ્રાણ પ્યારી આપની, ઉપકાર ભુલુ ના કદી,
પીયું પ્રાણ પ્યારા, આપછો, શરમાવશો ના કેંવદી, ૮૬
દાસી થઇ શરણે ઠળી છું, હુકમ તમારો માનવા;
છે આપની આ જીંદગી, માલીક છો જીવાડવા, ૮૭
શરણે તમારે હે પીયુ, છે આશ અંતરમાં ઘણી,
આ દગ્ધ થાતા હૃદયને, પરવા નથી સુખ દુઃખતણી, ૮૮
ફલદારના ભજનાર સાથે, લગ્ન સ્વપ્ને નહિ કરૂં,
માનવાની મ્હોત મીઠું, લેશ પણ હું નહિ ડરૂં, ૮૯

પાપી પિતા મમ રક્ત ચુસવા, લિલામમાં ના ફાવશે.
ક્યાં જાણે છે કે દિકરી, એ દોઢીયે ન વરાવશે,
તાપી તટે જે બોલ બોલ્યા, શું તમે વીસરી ગયાં;
પ્રતિજ્ઞા પાળવા પ્રેમનીશી, શું તમે દુ:ખી થયાં:
દુ:ખો તમારાં ફેડવા એ, ઉપકાર મારો કૈં નથી
ફરજ અદા કરવી રહી, આ જન્મના જીવન થી
લીલામથી વેચે પીતા એ, મોટા દુ:ખને ટાળશો;
ફરી સેવીકા પોતા તણી, બોલ્યા વચનને પાળશો,
ઉગારવા વિલંબ થશે તો, વિયોગ થશે આ સ્નેહને.
પ્રાણ પટકી ઝેર ખાઈ, બળવું પડશે દેહને;
શ્રવણ કરી રહ્યો સહું, ભીંજાવતો નયનો જળે,
શું પ્રેમ નિશ્ચળ તેહનો, અત્યા શું ના કરે,
રે ટીચો કેનીષ કાતી, સ્વદેશીને ઉતેજતી,
આવકીનાં સાલ પણ, ભાપણોમા તે જતા;
ગુણો અગણીત તેહનાથી હું, પ્રેમમાં પલટાઈ ગયો;
પ્રેમગ્રંથી પ્રણયીની જોતાં, હું ઘણો વિસ્મય થયો,
આવે તો છો આવતા, ના લેશ તે ઇન્કાર છે,
તાલીમ થઈ શું જેર કરશે મારી મહા સત્કાર છે;
સરકારના કો કાયદામાં, ક્યાં કહ્યુ વિક્રય કરો,
બાળ લગ્નને વિક્રય થકી, આ હિન્દનો બસ છે મરો:

લગ્ન પ્રિતીના કરાવે, દયાળુ એ સત્કાર છે,
તેથી ગળા દિકરી તણા (એ) પીતાની ના દરકાર છે,૧૦૦
દિકર ધણીઓ આવતા, લેશ તમે ડરશો નહિ,
પૈશાચના કૃત્યો તણી, બીકથી ગભરાશો નહિ,૧૦૧
એકાંત સમય કેવો હને, ના ભાન મુજ દીલે રહ્યુ
મતાઇ સગ્ગેવી વાતને, ડોકડુ નીચે જઇને કહ્યુ ૧૦૨
એટલે તે આવતા, જો, તો મને ઉકળતા ઘણુ,
અભાગણી તુ ભૂલને, ખોટુ બોલેછે તે તણું,૧૦૩
કલંક લગાડી કુળને, તુ જીવવા આશા કરે,
ખીસ્સે મૂકીને બાપ, તુ મનોરથો શાશાઘડે,૧૦૪
ધિક્કાર, છે ધિક્કાર છે, દિકરી તને ધિક્કાર છે,
પાપીતાના પ્રગટ્યા હને, તુજ કર્મને ધિક્કારછે,૧૦૫
એક નૃહિ પણ ચાર સાથે, તુજને પરણાવશુ,
નાખી કુવે, લઈ ડોડીયા, તે દુશ્મનો હસાવશુ, ૧૦૬
કુળની મોટાઈ તણી, ના ભાન તુજને છે જરી,
જાતિલાની હદ ગળી, શીરીત કરવી કેં ગળી,૧૦૭
પટલાઇ છે મુજ બાપની, હું જે કરૂ તે થાયછે,
ન્યાય કે અન્યાયથી જો, ખીસ્સા કેવા ભરાયછે,૧૦૮
કલદાર ? અરા કલદાર, કલદાર પ્રભુ છે માહરો,
દુનિયા બધી કલદારમા, કલદાર ચેકછે તાહરો, ૧૦૯

પ્રામેશરીઆ        ચેકનારો, વટાવવો હવે રહ્યો;
કે ચાલશેના તાહેરૂં, એ બોલ બાપે ત્યાં કહ્યો. ૧૧
નફ્ફટ હરામી જાત તાહરૂં, મોટી ઉછેરી કમા કરી;
બાટ્રકેલને        છટકેલતું ઝેરી હૃદયની છે છુરી;૧૧
મેં કહ્યું જે બાપ થઈને, બોલડુ ત્યારા શું ઝરે,
કુર પીશુ કાળાં કૃત્ય કરવા, મન તમારૂં શું ચહે; ૧૧
કલયુગના એ બાપ કેવા, સાપ થઈને તે ડસે;
ડસતાં દુહિતાને નફફડતા, ધિક્કાર એનાં જે હશે,૧૧
કેલદારનો પિશાચ આ, બોલે દશું મુખથી અરે;
અશ્રૂ ગર્યાં મુજ આંખમાં, શું કષ્ટ છે કન્યા પરે,૧૧
ગરમી વધી ગુસ્સા તણી. હું બોલ બોલ્યો એક ત્યાં;
"આ મૂર્ખના સરદાર શું, બોલેછે" એમ બોલ્યાજત્યાં૧૧
ચટકેલ આવ્યો તું અહીં, મમતાળાને ફસાવવા;
ના શર્મ તને કૈં આવતી, ચાહે ગળાં રેંસાવવા, ૧૧
બહુ કર્યો ઘણું તું બોલમાં, તુંદાટ ડાંપણ વાળશે;
જા કાળું મુખ કરી તાહરૂં, બુધ્ધિ ફરેલી બાળ રે;૧૧
બોલશો ના કૈં જરી હું, ભવીષ્યનો જમાઈ છું;
કબ્દારીયા ચાહો તમે, એ નફ્ફટથી સવાઈ છું; ૧૧
કુમારીનો હું હસ્ત માગું એ વિનંતી હૃદયે ધરો;
દિકરી તમારી છે ખુશી, સુખી થાવા કરૂણા કરો,૧૧

પ્રેમ લગ્ન એ સુખી થાવા, સુકાન છે એ માનજો,
હું માગુ છુ બસ એટલુ, સુખી થશે એ જાણજો, ૧૨૦
પ્રાણી દાન આપીશ દેહનુ પણ કન્યા તમારીને વરૂ
ભીષ્મ પ્રતિજ્ઞા મારી, આશા નકામી નહિ કરૂ, ૧૨૧
અધાગ આવ્યા આખમા, હું બાળ પેઠે રડી પડયો
રેમરેમ બસ પ્રેમ કરતો, બે ભાનમા હું ત્યા પડયો, ૧૨૨

---

## હજારો નાગશામાં છુપાએલ અમર આશા.

ત્યા જીવન ગાળી ગઇ, રોતી રહી હુ નર્કમા
આખી દેખી નીજ બાળકો રોતી સદાએ સ્વર્ગમા,
થારૂ નહિ કો છે નહિ, મારૂ જગતમા છે નહિ,
માલમ બધી છે આધળી, ત્યા હાયમારૂ કો નહિ, ૧૨૩
સ્વાર્થી બધો સસારમા, કોઇકોઈનુ ના છે નહિ
ગણુયા વગરના પીયુ માગ, તે વીના કો છે નહિ, ૧૨૪
દુનિયા બધી દુશ્મન થશે, મુજ બાપની પટલાઇમા
આયુષ્ય દોરી જીવાડશે, વિકય તણી નફટાઈમા ૧૨૫
મનો તતૂ અમારો, પ્રભુ તમે ના તોડશો,
રેલ કુભ અમૃત તણો, નિર્દય થઈ ના ફોડશો, ૧૨૬
ન્ય પટેલા જખમને, શી રીત ટાકા મારવા,
પીણ દર્દ કરનારને, શી રીતપ્રભુજી બાળવા ૧૨૭
સ એક રસ્તો એજ છે, કે દાવ ખેલુ ખેલમા

કન્યા વનાવુ કૂબડી, કદ રમાવુ દેલમા, ૧૨૮
વીવલ નાણા લઇ અવળા જઈશ પીયુમા ઘરે
એજ સર્વે પાળી ગ્રહણ, પીયુ માથથી કરવુ ખરે, ૧૨૯
તૈયારી સૌ કરજે પીયુ, દુખી હૃદય સોરૂ ખરૂ,
ઉપકાર અહવે હુ સમર્પણ, વર વરૂ તો એ વરૂ ૧૩૦
લાજ રાખો હે દયાળુ તમ તણો આધાર છે,
આશા અંતરની પૂરી, કરનાર જગદાધાર છે, ૧૩૧
શ્રીકૃષ્ણ તુ સાચો સગો, બીજો પીયુનો પ્રાણ છે
બળીદાન હૃદયથી આપતા, એ પ્રાણપર કુરબાન છે,૧૩૨
કુરબાનીના એ હૃદયપર, કુરબાન પ્રભુ કરાવજો,
મોનેનો અથી સ્નેહ નીચે, કૃપા પ્રભુ વરસાવજો ૧૩૩
થાકી પોતાના પાપથી, વાચક દયણી આવજો
મગજુ હવે તો ભાગ ખીજે, ભાગ બીજો માગજો ૧૩૪

---

## નિર્દોષપર ઝઝુમતા શયતાનો ચકરે ગિરફતાર.

મે શુધ્ધ થઇને ત્યા પડયો, કે સર્વે ત્યાથી જતા રહ્યા,
કુમાર્ગી વાયુ ડોળતી તેને, કટુ વચન કહ્યા, ૧૩૫
ફરતા તણા ક્રોધે થકી, ત્યાથી તેને કાઢી મૂકી,
અજ્ઞાની બાપે બાળકુને, વાલી સાટમ ત્યા દીધી, ૧૩૬
જાણી ન્હી નિશ્વાસ નાખી, દુખી થઈ ત્યા તે રડ,
રાય પ્રભુ દુખીયા ઉપર, દુઃખો ગાળીને ક્યા પડે,૧૩૭

જાગ્રત થયો હું જે સમે, ચેતાવ્યો મૂજને દુઃખથી,
મમકાજ દુઃખ વેઠયું ઘણું, પ્રભુ બચાવે દુઃખથી, ૧૩૮
છે ક્ષણ ભંગુર દેહ આ, દુઃખએ પ્રભુના ખેલ છે,
આજે કે કાલે પલટાશે, દુઃખો સહેવાં સ્હેલ છે ૧૩૯
સાધુતણી વિભૂતી છો, દુઃખ દિલમા જપતા રહો,
પરકાજ આયુષ્ય આપતું, મહાત્મન હૃદય અમરરહો,૧૪૦
શુધ્ધ અને નિષ્કામ હૃદયે, કા ધર્મ કદાપી નહિ ચૂકે,
ઓ ગર્વને ત્યજી દઇ, ઉપકાર કર મૃતી કહે.૧૪૧
દિપને પતંગ કેરો. બુરો મહા વિયોગ છે,
ચંદ્ર અને ચકોરીના પણ, બુરો પ્રેમ વિયોગ છે,૧૪૨
પંકજ અને અલી પ્રેમને. દુઃખ દેતો વિયોગ છે,
સારસ વિયોગે ઝુરતા, જીવનસમ સ્વેં વિયોગ છે ૧૪૩
મારે પીસુના સ્થુલનો, પણ ચોજ એ વિયોગ છે,
વિયોગ [illegible] બસ પીયુથી, વિયોગ છે વિયોગ છે,૧૪૪
સાંકળ તણો ખખડાટ થાતા, જાણ્યું મેં આવી પ્રીયા
પ્રીયા તણી દીઠી નહિ, શયતાન ઉભા ત્યાં રહ્યા.૧૪૫
સમજશે કે નહિ જરી, હજીએ સમય છે તાહરો
તરછોડ દુહિતા ત્યાગને, અધિકાર તે પર માહરો.૧૪૬
મહાગજ એક શયતાનમાથી. બોલ્યા વચન શીક્ષાતણા પ
માની જાગો સુરણા દુઃખો ઝઝુમે શીર ઘણા૧૪૭
' હુ ધાન્ય ભક્ષણ કારણે, નિવાસ કુઠાર્મે સદા.

કુપુત્ર પેટે નિપજ્યો. જણી. કોખી કર્મે પ્રેમદા. ૧૪
બાળા પણે રંડાય દુહિતા. આવી નીચ સેવા અડી.
પાવક ચીના એ ખટ દહે. નર દેહનેરે હરઘડી. ૧૪
બંધુ ભાવ નિજ હૃદય રાખી અભીમાનને વણસાડજો.
સુહિધ. ફરી; નીચ સમજો એ કર્મ કુડાં માનજો. ૧૫
હેષ. નિંદા. ચાડી ચુગલી. નીચકુલ સમાન છે.
મોટા થઈ, વિચારો .વિવેક. તેથી નહિ કલ્યાણ છે. ૧૫
જીવ્યાને ના જીવ્યા સરખા નીચ શ્વાન સમાન છો.
પરહીત જાણવશો તમે તો. તો ખરાજ શ્રીમાન છો.૧૫
કરપીણ કૃત્યે બળવાન થઈને. બન્યા મહા વિદ્વાન છો.
શું લેઈને શ્રીમાન પડયા. અવગુણ અજાણીત ખાણછો.૧૫
શું લેઈને સૌ લેઈ રહ્યા આંલો ગળેથી રેંસવા.
ઝેરવેર લઈને ..કરો. નહિ કે સુખે એ બેસવા.૧૫
મુસ્કે, ટાટ બાંધી તેને; નાંખો ઉંડી ગોઝારમાં.
એ દુઃખમાં છો: સમજતો, મરશે વળી એ ધ્યારમાં.૧૫
ધનરાયનાં સુણી . વચન, કંકડયો મિશીઓ એ મતી.
નિશ્ચલ અને ટેકી હૃદયે; શીક્ષા સહન ત્યાં એ કરી: ૧૫
નીરદ્દતાર શું કામ કરતા, મારી નાખો મુજને.
રકત ચુસો. સૌ મળી, ને ચેચો દિકરી દેહને . ૧
ગમતી નથી કબર મને, ચિતા મારી ચેતાવજો.
દિકરી તમારી માટ મારૂં. બળી કાંન અપાવજો. ૧૫

આધિ. ઉપાધી. વ્યાધીથી, હું મુકત થાવા ઈચ્છતો
સુવા પછી પણ છાતીએ. એકભાર તમ દિકરી તણો.૧૫૯
નયન તણી જ્યોતિ હતી. મૂજ હૃદયમાં એ દીપશે.
સુવા પછી પણ જ્યોતિ એ. અવતાર બીજે ઓપશે. ૧૬
કર્મ મારૂં ફેરી વળ્યું છે. ભાવિ બન્યું છે હાસ ત્યાં
ક્ષા થશે મમ મરણ પછી. દીઠી ઉડેલી રાખ જ્યાં ૧૬૧
શાખો ખળ્યા છે જે સ્થળે. રંકો અને વળી રાય સૌ
સારીને શીખ દે છે એ. જાવાનુ તેતો જાય સૌ ૧૬૨
રમન -થયા હવે ચેતશો. વિક્રય મમતને ત્યાગ શો
રકે મડાવે મમતએ, શો જવાબ પ્રભુને આપશો.૧૬૩
રૂણા જનક કથની હવે. ભાગ બીજે અટકી રહી.
જાળી રહી મમહાલ જોતી. પ્રાણ ત્યાં પટકી રહી. ૧૬૪
રપીણુ કૃત્યો થાય છે. શાં તે હવે બાકી રહ્યાં.
રોકયો અને થાકી કલમ. અશ્રુ સજલ આંખે વહ્યાં:૧૬૫
એક બીડી પાનની ને. ચા પ્યાલો તૈયાર છે.
પાય આપવા પ્યાલાને. આ જીગર બસ હકદાર છે.૧૬૬
ાચન તણા બસ પ્રેમનો. પ્રવાહ વહાવવા માગજો.
માવજો બાળ માગજો. વાંચક વિહારી આવજો ૧૬૭

———oo——— અપૂર્ણ

---


શ્રી મહાલક્ષ્મી પ્રીન્ટીંગ પ્રેસમાં ગીરધરલાલ પ્રેમચંદ શાહે છાપ્યું રીચીરોડ બાલાહનમાન–અમદાવાદ.

શ્રી પરમાત્મને નમઃ

# અર્જુન ગીતા, ધર્મ ગીતા

તથા

## વડો ડકો.



છપાવી પ્રસિદ્ધ કરનાર.


## શાહ પુરૂષોત્તમદાસ ગીગાભાઇ

હોલસેલ સ્ટેશનર, બુકસેલર એન્ડ પબ્લીશર

ઠે૦ સરાફ બજાર—ભાવનગર.



સંવત ૧૯૭૯ સન ૧૯૨૩

આવૃતી ૨ જી પ્રત ૨૦૦૦

ભાવનગર-ધી "વિદ્યાવિજય" પ્રેસમાં

શાહ. પુરૂષોત્તમદાસ ગીગાભાઇએ છાપ્યું.


કીમત એક આનો.

# અર્જુન ગીતા.



અરજુન ગીતાનો અર્થ એ છે જે અરજુન તે પાંચે પાંડવ માંહેના એક ભાઈ હતા તેમને શ્રી ભગવાન સાથે સગાઈ તથ બીરાદારી હતી પછી અરજુન એક દિવસે લડાઈ ઉપર ચડયા. ત્યારે શ્રી ભગવાનને કહ્યું જે ગીતા એટલે જે ધરમનો મારગ જેથી સુજ પડે તેવો સાર કરી સંભળાવો ત્યારે શ્રી ભગવાને અરજુનને ગીતાસાર કરી સંભળાવ્યો તેથી એ ચોપડીનું નામ અરજુન ગીતા પાડયું ને તેને ગુજરાતી ભાષામાં કવિતા દોહરા ચોપાઈ કહેલી છે લોકોને વાંચવા સારૂ લખી છપાવી છે શ્રી ગણે-શાય નમ ॥ શ્રી ગુરૂભ્યો નમઃ ॥ શ્રી શારદાએ નમઃ શ્રી ગુરૂ પ્રતાપે ગાઈએ ॥ કીરપા તે સાધુ જન ॥ પરિબ્રહ્મ મારો આત્મા ॥ અરજુન સુણો ગીતા સાર પાંડવ એક અરજુન તે એમ બોલ્યા ॥ સાંભળો વઈકુંઠ રાએ ॥ એક સાર ગીતા કહો સ્વામી ॥ સં-ગતનો મહીમાએ ॥ ત્યારે શ્રી હરી એમ ઉચરે ॥ અરજુન ધરજો મન ॥ એ સાર ગીતા સાભળો અવતાર તેનો ધન્ય અરજુ૧૦ ॥ ॥ ૩ ॥ ચઉદ લોક તે વશ મારે ॥ બ્રહ્મ ડ કેરો ભાર ॥ ધન્ય મારા દાસને ॥ મને રાખ્યો રૂદીયા મોઝાર ॥ અરજુન૦ ॥ ૪ ॥ જળ મંધ્યે જેમ પદમની તેને, પરસે નતી લગાર, તે ચહેન મારાભગતનેમુને

ર્યાસ તે દુષ્ટને વિદારીયો, માહુરો રૂદે લીધો દાસ અરજુન ૩૨ ધરૂને દુઃખ પમાડીઓ વળી કાહાડીયો વનવાસ તે બાહ્ય કરુપે હું સે પથ કર્યો, ધન ધન મારો દાસ અરજુન ૩૩ ચંદ્રહાસ્યને દુ- રીધર રાજા, ભગત મારા તેહ ' વીપત પડે નહિ વિસરે મહારા મસ્તક મુગટ તે૦ અરજુન૦ ૩૪ સુધનવાને નાખીઓ ' તાતા તેલ કડા માહે માહરા દાસને ઉગારીયો હું સમગે આ૦ો તાંહાએ અરજુન૦ ૩૩ દરૂપદીના પરકુળ કહાડીઆ તારે પાસ હતો હું માહરી પાસને વેરા પડી ' વ્યાકુળ થયો હુ અરજુન૦ ૩૪ પાંચાલી તારા પરભવી પામે હતો વીર માહરી દાસને મે પુરીઆ અવસેક નવાણું નીર અરજુન૦ ૩૫ એક કોલીએ કર્તક કીધું લીધુ મહારૂં રૂપ, શાજની કન્યા પરણાવી પરાણે કોપો ભુપ અરજુન૦ ૩૬ મેં તહ્રી જઇને શું કરૂ, મહારૂં તેજ મુકું પર- લ પરીજે તો કરૂં મહારૂં બરદ પાલું વહિ અરજુન૦ ૩૭ અજામેળ મળ્યો પાતકી, નાપકી ગુણકા જેહ, સમરણ કરતા માહરી, વૈકુંઠ પેતી તેહ અરજુન૦ ૩૮ ગજ ગ્રહ્યો જ્યારે મગરે ત્યારે લીધું માહરૂં નામ, એક કરતુ બેહુના અંતર સીધા અરજુન૦ ૩૯ હું ને માહરા ભગતમાં, અંતર નહી લગાર માહરા ભગતને ઓળખે નહી તે ભુંડો સંસાર અરજુન૦ ૪૦ માહારા ભગત સુખીએ હું સુખી દુખીએ તો દુખીઓ જાણુ, મારા

હરી ગુણનો નવ લહુ પાર, માગુ નામ તણો આધાર ન
થકી અધરમી તરે, જાગે મહા પાપીયે તરે ૪ .

## દુહો.

સેહઅ ફણી જે શેષને દશતા રોવેતર મુખમાંહે અનેક લ
લગી તે જપે, તોએ નહી હુગી- સપના માંહે ૫ શંકર કહે ?
વરણુ, જો ગુખ રટનાં ગોક અને વિચારીને .સાચુ વલી
લહુ વીવેક. ૬ ભોલે ભાને હું કહુ ગોવીંદના ગુણ, ગાવ શે
સેવા બહુ ફળસે. દયા કરે ગોપાળ ૭ સુર વરજે પરમરાજ
તે સેવકને ઉપદેશ કથા શ્રવણે સાંભળે તે સરવે હું બોલીશ.

### ધરમ વચન ચોપાઈ.

કહે ધરમ સેવક સાંભળો આદર માની વ્હેવા વળીનાં મરતા
બાઓ વેગે કરી; દુષ્ટ આતમને લાયો હરી ! ૯ હરી ભજન લે
નીરધાર તેને નવ દુઃખ લાગે લગાર, તે વૈકુંઠ પામશે તો
જાશે, તે દીસે ૧૦ કહે સેવક ઈશ્વર આધાર એક અને ઉપ
વીચાર, હરીભક્ત તે કેમ જાણીયે તારે પરમ ગગે વાણી જાણે
પ્રથમ કરે વામનુની સેવ જે જે નારાયણ દેવ વચન વીન
ચીત્ત ધરે તે ઉપર અતિ આદર કરે ૧૨ જેને હરી સાથે સનેહ બહુ
લક્ષણ કહીએ તેહ પતીવ્રતા જેને ઘેર નાર સતવાદી જેનો વી
૧૩ ભુખ્યાને સંતોષે જેહ ભક્તિ લક્ષણ તો કહીએ તેહ ગ૩

કરે સેવાય મંદિરમાં પુજે સીતરામ ૧૪ દ્વારકા તરફ જાઓ
હ, ભગતી મારગ ને જે, સેવે સદા સારંગરામ, એક મને લે
રીનું નામ, ગોપીચંદન લવિંગ જેહ, ભક્તિ લક્ષણ તો કહીએ
ક ૧૫ તિલક કરે હરીચંદનસાર, ચરણોદક પર પ્રીતી અપાર
શ્રી કીરતન શું રાખે નેહ, ભક્તિ લક્ષણ જાણીએ તેહ ૧૬ જે
ક્ષણ પાળે ખટકરમ એક મને આરાધે ધરમ સદાકાળ સંતોષી
હ ભક્તિ લક્ષણ કહીએ તેહ ૧૭ સહસ્ત્ર નામ જે નિત્ય ભણે
જના મારગ શ્રવણ સુણે. વેદ વીચાર કરે પરનિંદા મુખે નવ
ચરે, પર દુઃખને વળી ભજે જેહ, ભગતિ લક્ષણ કહીએ તેહ
૯ કરે ત્વ લોભનો છોડી સંગ તત્વ રાગના છોડજો સંગ મીથ્યા
હુને જાણે જેહ, ભગતિ લક્ષણ કહીએ તેહ ૨૦ પાંચ ઇંદ્રિને
શ કરે, હાણ વરધ દુઃખ દુઃખ નવ ધરે, સાધુ પુરૂપને સેવે
ક. ભગતિ લક્ષણ જાણીએ તેહ ૨૧ કોમલ સરખી વાણી ઓચરે
રમ પુરૂષની સંગત કરે ક્ષમાવંત નર હોયે જેહ, ભગતિ લક્ષણ
હીએ તેહ ૨૨ ધન જોબનનો ગરવ નવ કરે, માત પીતાની સેવા
રે ગુણ ગોવીંદના ગાયે જેહ ભગતી લક્ષણ કહીએ તેહ ૨૩
કાદશી વરત કરે અપવાસ હરીગુણ ગાતા થાએ હુલાસ; દેહ
દાન કરે નર જેહ, ભગતિ લક્ષણ કહીએ તેહ, ૨૪ ગીતા કીરતા
ની પૂર જેહ ભગતી લક્ષણ કહીએ તેહ ૨૫ જે કોઈ લે હરીનું
મ પ્રભુ પ્રત્યે કરે દંડ પ્રણામ હરી નામે આનંદ જેહ ભગતિ

લક્ષણ કહીએ તેહ, રૂડું [illegible] અનેક ગુણ
નું આવે પાર, જેના રૂદેમાં રામનો વાસ ધરમ કહે હું તેનો [illegible]
સેઉ જ્ઞાન વચન માનો નીરધાર રખે ભેદ લાવો લગાર. ૨૮

## દુત વચન.

કહે સેવક તમે કરી ભગત તે તણું ને કહ્યાં તેનાં એધા
હું આપું છું અતિ પ્યાર કરી હવે લાવું કોણ ૨૯

## ધરમ વચન.

પ્રથમે આપે દાન કે ધામ, વિપ્રનું કરે અપમાન, ગુરૂવચન
લોપે નર જેહ નિકટ બંધન કરી લાવો તેહ ૩૦ જનમ [illegible]
અનરથ આચરે. સારે મારગ નહિ સંચરે; આત્મઘાત કરે ન
જેહ નીકટ બંધન કરી લાવો તેહ. ૩૧ નવ દયા જીવન હીં
કરે, દયા મેહેર રૂદે નવ ધરે, પંખી પોંખ [illegible] જેહ, નીક
બંધન કરી લાવો તેહ ૩૨ પશુ [illegible] વખતે [illegible]
વલકાળ કન્યા દ્રવ્ય લીયે નર જેહ [illegible] લાવો તેહ ૩
નાવણ તણું જે લીયે કામ, પર [illegible]. પરનારીને
જે નેહ નીકટ બંધન કરી [illegible] બ્રાહ્મણની પા
તેહ માત પીતાને કરે વીછેદ, [illegible] દ્રવ્યે જેહ; નીક
બંધન કરી લાવો તેહ [illegible] હરિ ત્યાં રહીન [illegible] વેદ શાસ્ત્ર
નીંદા કરે. દેવ તીરથ [illegible] નહિ જેહ નીકટ બંધન કરી લાવે